

Zatímní návrh obecné části trestního zákona.

O přednášce prof. A. Miříčky, konané na schůzích Právnické Jednoty v Praze 21. a 27. října 1921 referuje J. V. (Praha).

Ve dvou schůzích Právnické Jednoty, ve dnech 21. a 27. října t. r. promluvil prof. Miříčka o »Zatímném návrhu obecné části trestního zákona«, jehož je hlavním autorem.

Ve své přednášce zdůrazňoval tendenci návrhu: zamezení trestných činů. Jich rozdělení na přechyní a zločiny je dáno podle nového kriteria, totiž motivu činu. Rozhodnutí, zda pohnutka byla nízká, zůstaveno je volné úvaze soudu, jemuž zákon dává jen směrnice. Jen tresty za zločiny jsou diffamující a trvají-li déle jednoho roku, jsou vykonávány v káznici; tresty za přechyní více než jednoleté vykonávány jsou ve věznicí. Způsob trestu je tak nepřímým ukazatelem pachatelovy antisociálnosti. Přímo do zákona pojato je ustanovení o zpětné působnosti zákona, jež je jen částečně omezena.

Ce do osobní a místní příslušnosti trestních zákonů byla zdůrazněna příslušnost i osob vojenských. Značně rozšířen je princip státní ochrany. Důsledně provedena je zásada odpovědnosti za vinu. Proto je trestným pokus, jenž ostře odlišen od jednání přípravného, stejně jako čin sám. Proto při nedobrovolném ustoupení kladen je důraz na subjektivní názor pachatelův o závažnosti překážky, proto pachatel při omylu skutkovém je posuzován podle toho, co si představoval. Omyl právní způsobuje při zvláštních okolnostech mimořádné zmírnění trestu. Ručení za těžší výsledek, jenž mimořádně zvyšuje trestní sazbu, je podmíněno okolností, že pachatel věděl, že výsledek může nastati.

Osnova zavádí zásadně nové rozdělení forem viny. Rozlišuje úmysl, vinu vědomou a nedbalost, jež dělí se opět na nedbalost vědomou a nevědomou. Kriteriem úmyslnosti jest okolnost, zda pachateli bylo způsobeno výsledku v zákoně uvedeného účelem. Podmínkou viny vědomé je znalost všech skutečností, zakládajících trestnost činu. Pojem nedbalosti je vybudován na objektivně stanovené míře opatrnosti. Příčetnost vymezena je negativně pomocí metody biologicko-psychologické. Osnova zná i zmenšenou příčetnost jako důvod snížení trestní sazby. Ustanovení o mladistvých provinilcích budou pojata do zvláštního zákona. Kriteriem obrany i nouze jest jich přiměřenost, jež v nouze zúžena kriteriem slušnosti. Účastenství, jehož výpočet je v návrhu příkladný, nemá povahy accessorické a je trestno stejně jako pachatelství.

Obžaloba je zásadně veřejná. Kriteriem pro užití návrhu a zmocnění je povaha zájmu na eventuelní nestíhání; pro veřejný zájem má osnova formu zmocnění, pro soukromý — návrh. Soukromou obžalobou chce se spokojiti jen u těch trestných činů, kde veřejný zájem na stíhání je nepatrný.

Promlčení stíhání i výkonu trestu závisí jen na uplynutí určitých lhůt, nikoliv na delších podmínkách. Terminem počátečním je ukončení trestné činnosti. Návrh zná i instituci absolutního promlčení stíhání. Rehabilitace je stupňová: výmaz odsouzení, jevící účinek v občanském životě po kratší době, aniž tím trpí zájem veřejný a zahlazení odsouzení, značně omezenější. Návrh zná promlčení zpětnosti.

Trest smrti nebyl přijat, výjimku činí § 70, stanovící tento trest pro trestance odsouzené do doživotního žaláře, dopustí-li se zločinu, na nějž je trest doživotního žaláře a právo stanné. Trest bití také nebyl přijat. Stupně trestních sazeb do sebe zapadají, aby nejtěžší případy padající pod nižší stupeň mohly býti trestány podle okolností přísněji, než nejlehčí případy stupně vyššího. Protože vězení nemá účinek difamující, nepřijata custodia honesta. Trest peněžitý jako jeden z hlavních trestů upraven tak, aby jím byla snížena životní úroveň odsouzeného. Nepostihli-li by vinníci samého nebo byl-li čin spáchán z ne-

chuti k práci, může soud uložití vnucenou práci jako vedlejší trest. Zostření trestu je přípustno jen při trestech krátkodobých a bez újmy zdraví odsouzeného. Trest není odplatou, nemá způsobiti zlo, proto varuje se návrh nepotřebné tvrdosti, chce jen zabezpečiti společnost před nesociálními individuy. Vedlejšími tresty, vedle trestu peněžitého a vnucené práce je zabránění, ztráta čestných práv občanských, zákaz živnosti nebo povolání, vypořádání a uveřejnění rozsudku.

Návrh nenechal splynouti trestu a zabezpečovacímu opatření, aby dána jednak byla možnost, aby zabezpečovací opatření bylo uloženo i tam, kde se nedostává podmínek trestu, jednak z důvodů generální prevence.

Osnova zná jednak odkázání do zabezpečovacích ústavů, jež jsou donucovací pracovna, ústav pro choré vězně a přechovatelna, jednak záповěď hostinců a propadnutí.

Pro ukládání trestů dostává soudce direktivu obecnou zásadou §u 64. Má přihlížeti k pohnutce činu, dosavadnímu životu vinníkovu a pravděpodobným účinkům trestu. Do trestu včítána je jen vazba nezaviněná, trest v cizině vytrpěný vždy. Justice t. zv. neurčitěho odsouzení omezena je jen na osoby mladší třiceti let, schopné výchovy.

Osnova obsahuje detailní předpisy o zpětnosti, volíc jiné zásady pro zločiny a přečiny a chtěc zabrániti, aby zločinci opět a opět neohrožovali lidskou společnost. Na pohled tvrdým ustanovením stihá osnova individua, dopouštějící se drobných trestných činů, aby došla opatření ve věznici.

Při souběhu trestných činů (termín vzat ze slovenštiny) hledí osnova k tomu, jaké delikty se sbíhají, zahrnujíc automatické zvyšování. Návrh zná zvýšení a snížení sazby a mimořádné zmírnění trestu v případech zákonem uvedených.

Instituce podmínečného odsouzení přejata v podstatě ze zákona ze dne 17. října 1919, č. 562 Sb. z. a n., avšak částečně změněna. Zdůrazněna předně výjimečnost této instituce a účinky podmíněného odsouzení, osvědčil-li se vinník, jsou pozměněny vzhledem k nové úpravě rehabilitace. Trest pokládá se za vykonaný a vymazaný; teprve později nastane úplné jeho zahlazení.

Detailní předpisy obsahuje osnova o orgánech, pověřených výkonem trestů a zabezpečovacích opatření. Příbrán je element laický, aby věžňové chránění byli proti libovůli a aby zvýšena byla důvěra obyvatelstva. Ústřední rada pro výkon trestu, zřízená při ministerstvu spravedlnosti, má nejen prováděti kontrolu, ale dávatí podněty a návrhy. Při každé káznici, věznici a zabezpečovacím ústavě zřízena je rada dozorčí. Ministerstvo má vydati řád o výkonu trestů a zabezpečovacích opatření, jež bude podle poměrů jednotlivých ústavů doplněn speciálními řády. Protože práce je výchovným prostředkem, má býti při volbě zaměstnání předem přihlíženo k prospěchu trestancově. Úprava zaměstnání je ovšem různě upravena pro káznice a věznice. Zisku má býti užito předem ke krytí výloh státu, spojených s výkonem trestu. Osnova žádá pro pobyt v ústavu přísnou a bstinenici. Detailně upravena je péče o propuštění, jímž může býti stanoven i zvláštní podpůrce. K snazšímu zvyknutí normálnímu životu má sloužiti přechovný ústav. Výchovným a polepšujícím opatřením má býti zařazení kárenců do kázeňských tříd, kde postup dán je chováním.

Ze zákona z r. 1919 přejata v podstatě i instituce podmínečného propuštění. Osnova musela počítati se skutečnými poměry, nemohla navrhnouti neuskutečnitelných reformem. Ke konci své přednášky, v níž jasně vynikla logická ucelenost návrhu, jehož jednotlivá ustanovení do sebe harmonicky zapadají — zdůraznil p. prof. Mířička, že chtěl podati jen povšechný obraz, nemoha pro krátkost času přihlížeti k podrobnému odůvodnění. Jeho výzva, aby přítomní, hlavně z řad soudcovských, dávali podněty a upozornění nesetkala se — po našem soudě

— s žádoucím výsledkem. Schůze Právnícké Jednoty byla by přece vhodným forem pro přednesení námětů a výtek a přítomnost p. prof. Mířičky dávala příležitost k věcné debatě s hlavním autorem návrhu. K bližšímu rozboru některých principů a partií osnovy se ještě vrátíme.

Zprávy.

Zpráva o činnosti právně-filosofických seminářů pořádaných na právnické fakultě Masarykovy university v Brně v letním semestru 1921. Seminář prof. dra Weyra. Zde projednávána právní filosofie ve smyslu formálním t. j. noetika právní vědy. Ředitel semináře jest zástupcem určitého vyhraněného směru právní noetiky, t. zv. theorie normativní. Kritice tohoto směru resp. spisu Weyrova »Základy filosofie právní« se strany členů semináře vyhrazeny debaty v prvních schůzích semináře. Po té rozděleny byly referáty: kol. Staněk referoval o tom, zda jest rozdíl mezi pojmy platnosti a účinnosti zákonů, zejména vzhledem ke znění § 4. zákona, jímž se upravuje vyhlásování zákonů a nařízení (z 13. III. 1919 č. 139 Sb. z. a n.). Jest otázka, zda zákon řádně vyhlášený jest před uplynutím vacatia legis platnou součástí právního řádu či zda se jí stává teprve uplynutím vacatia. Otázka tato má praktický význam pro způsob zrušení takového zákona. — Kol. Ksonskiewicz referoval o problému interpretace. Referát i debata řešila otázku, pokud může právní řád předepsati závazné pravidla interpretační. — Kol. Procházk a sporu prof. Weyra a prof. Kallaba o pojem práva na základě spisu Weyrova: »Základy filosofie právní« a Kallabova: »Úvod do studia právnických method«, dále na základě Kallabovy kritiky zmíněného Weyrova spisu ve »Sborníku pro vědy právní a státní« (roč. XX.) a Weyrovy odpovědi v »Časopise pro vědu právní a státní« (roč. III.). — Kol. Šafařík referoval o pojmech zákona materiálního a formálního jak jsou formulovány předními státoprávními theoretiky (Laband, Anschütz, Jellinek, Haenel, Kelsen) a připojil vlastní definici. Kol. Neubauer o právnické podstatě ústavních pravidel zákonodárných a o otázce, zda může právní řád autoritativně definovati platnou právní normu. Debatováno pak o důvodu platnosti zákonů a o hranici mezi sférou právní a sociologickou. Ve všech těchto debatách zdůrazňována nutnost čistoty ponávání normativního a oproštění normativní vědy právní od method sociologických a historických, jakož i od úvah de lege ferenda. —

Seminář z dějin právní filosofie prof. dra Kallaba. Seminář z iniciativy svého ředitele vyvolil si jednotné, časové téma: sledovati myšlenku socialismu se zvláštním ohledem k právní vědě v myšlenkovém vývoji lidstva. Nešlo tu tedy o její efektívni působení, o sociální zápasy, nýbrž o její theoretický vývoj, o všechny ony theoretické fáse, jimiž socialismus prošel, než dospěl k dnešní formulaci. V této historické methodě našeho postupu projevil se přesvědčení ředitele semináře, že k úspěšnému řešení téměř každého problému můžeme přikročit teprve po historickém jeho studiu, neboť pouze tehdy, dovedeme-li problém a jeho řešení chápat z historického hlediska a ze zorného úhlu tehdejších vědeckých method, objeví se nám v pravém světle, mimo to nahlédnutí do dějin problému umožní nám uvarovat se chyb a bludných cest předchůdců. Seminář pilně přihlížel k filosofickým pozadí svého předmětu, ve snaze ukázat, jak různá historická pojetí socialismu úzce souvisí se současnými filosofickými proudy, jak socialismus stejně jako každý jiný problém všelidský tvoří neodtržitelnou součást celého myšlenkového vývoje lidstva. Bohužel krátký letní semestr nedovolil nám, abychom vyčerpajícím způsobem probrali obsáhlé thema a proto obmezili jsme se jen na epochy nejvýznamnější. Konečně, jak již z charakteru semináře vyplývá, všimli jsme si svého předmětu jen s hlediska právně-filosofického. Rozdělení refe-